

Історичні аспекти розвитку баскетболу 3х3

Мусієнко А.В., Цимбалюк Ж.О.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Анотація. Розглянуто історичні аспекти розвитку популярної вуличної гри – стрітболу. Визначено фактори, які сприяли її становленню як олімпійського виду спорту баскетболу 3х3.

Ключові слова: стрітбол; баскетбол 3х3; тенденції розвитку.

Вступ. Гра у вуличний баскетбол виникла у бідних негритянських районах американських індустріальних міст. Вона стала прототипом нової гри з потраплянням м'ячем (англ. ball) у кошик (англ. basket) з виламаним дном, яку в 1891 році канадський викладач Джеймс Нейсміт запропонував для своїх учнів.

Баскетбол – одна з найпопулярніших ігор в світі. Проте, затрати на матеріальну базу, тренувальний процес можуть собі дозволити не всі, а об'єктивно число тих, хто займається в спортивних школах, обмежено до найбільш здібних, які представляють спортивні надії, та платоспроможних юнаків і дівчат (Колесникова, 2019).

Результати дослідження. В 1950-х в бідних кварталах США з'явилась нова гра – стрітбол (англ. street ball). У вуличний баскетбол на відміну від баскетболу могли грати всі охочі незалежно від фізичних даних і спортивної підготовки на відкритому повітрі, на асфальтовій або бетонній поверхні зі стандартною розміткою, обмеженою металевією сіткою. Найчастіше майданчик відповідав половині баскетбольного ігрового поля, а кількість гравців була довільною – зазвичай їх 3 (в класичному стрітболі), але грають і 2 на 2, і 1 на 1. Не існує єдиних правил стрітболу – учасники гри домовляються перед початком про правила, за якими буде проводитися гра (Куинджи, 2006). В даний час гру 5 на 5, в два кільця на вулиці, також називають стрітболом. Правила 5 на 5 також відрізняються від правил класичного баскетболу, як і в інших різновидах стрітболу. Гра може відбуватись протягом домовленого часу або до моменту, коли одна з команд досягне домовленої кількості очок. Гра проходить «на одне кільце» (при цьому команда перед забиванням м'яча в кільце мусить «вивести» його за триочкову лінію). Невіддільною частиною стрітболу, що вирізняє її від баскетболу, є заохочуване виконання трюків з м'ячем під час гри та різноманітних слем-данків (slam dunk). Іншою особливістю стрітболу є можливість «грубої» гри, тобто використання деяких силових прийомів та відволікаючих маневрів для проходу до кільця суперника (<https://uk.wikipedia.org>). Особливо жорстко грають в стрітбол в Америці, майже без обмежень, вихлюпуючи усю енергію. Навпаки, в Нідерландах правила дуже гуманні – заборонені будь-які фізичні контакти з гравцем, що володіє м'ячем

(Куинджи, 2006).

Проте до 50-х років минулого століття серед майстрів традиційного баскетболу вулична гра була лише забавою й особливою популярністю не користувалася (Пасічник, 2019). Усе змінилося в середині ХХ століття. Кількість гравців на вулиці почала збільшуватися завдяки бажанню темношкірих хлопців з бідних районів потрапити в Національну баскетбольну асоціацію (НБА). Так, вулиця стала для багатьох тренувальною базою, а вуличний баскетбол – «путівкою в життя» (Пасічник, 2019). У 1956 році фанат баскетболу Голькомб Ракер заснував Ракер-парк, який сьогодні для багатьох шанувальників гри є «Меккою» вуличного баскетболу (Куинджи, 2006).

З часом стрітбол набирає популярності і зі звичайної розваги переріс у повноцінний вид спорту. З його популяризацією підвищувався і рівень спортсменів. Через кілька років у парку почали проводитися щорічні баскетбольні турніри, що прославилися тим, що тут вуличні баскетболісти нерідко перегравали зірок з НБА. Щорічні турніри, на кшталт EBC або Rucker League, набули широкого розмаху (Пасічник, 2019).

У 1991 році відбулася знаменна подія – турнір з вуличного баскетболу в Парижі. Цей турнір докорінно змінив історію стрітболу, про який було відомо не тільки в США, але і в країнах Європи (Швецова, 2014; Пасічник, 2019). Низка відомих турнірів «Adidas Streetball Challenge» (з 1996 року), «Reebok 3x3» (з 2002 року) збільшила кількість учасників змагань зі стрітболу, що зробило його одним із найпопулярніших вуличних видів спорту на континенті.

Великий внесок у розвиток європейського стрітболу зробила компанія спортивного одягу «Adidas». Її діяльність була спрямована на реалізацію маркетингової програми, метою і завданням якої стало щорічне проведення турнірів «Streetball Challenge» в Європі, а також в Україні (1995-2000 р.р.) (Пасічник, 2019).

Стрітбол в даний час популярний більш ніж в 160 країнах світу, в турнірах бере участь велика кількість команд в різних вікових групах починаючи з 13 років. Крім того, почали проводитися не тільки національні першості, але і чемпіонати Європи та світу, щорічні всесвітні фестивалі вуличного баскетболу (Колесникова, 2019).

Більшість учасників турнірів з вуличного баскетболу складають спортсмени, що займають баскетболом, які один або кілька разів на рік, особливо в літній період, під час спеціальної підготовки долучаються до змагань зі стрітболу. Однак діяльність спортсменів під час гри в стрітбол і в баскетбол істотно розрізняється, що обумовлює певну специфіку процесу підготовки в цих видах спорту.

Сьогодні вуличний баскетбол – це не просто вид спорту. Це особлива субкультура зі своєю специфікою, правилами, сленгом, модою і стилем. Баскетбольний майданчик втратив свою виключно спортивну сутність і став місцем молодіжної тусовки (Куинджи, 2006).

Неофіційно стрітбол є найпоширенішою формою баскетболу в світі. Тому FIBA (Міжнародна федерація баскетболу) вирішила перетворити цю гру на офіційний вид спорту. На початку XXI сторіччя баскетбол 3x3 став видом спорту зі своїми офіційними правилами, інвентарем, технічними вимогами. З листопаду 2007 року вперше на юнацькому турнірі під час Азіатських ігор у в Макао змагання проходили з назвою «Баскетбол 3x3». Надалі великі міжнародні змагання пройшли в Індонезії (2008, 2013), Домініканській Республіці (2008). Першими турнірами світового масштабу по 3x3 були Юнацькі Олімпійські ігри для дівчат та хлопців у Сінгапурі та світовий турнір для молоді з баскетболу 3x3 у вересні 2011 року в італійському Ріміні (Петров, Алексієва, & Киров, 2017).

Після успіху сінгапурського турніру FIBA запустила повноцінну програму з розвитку виду: вперше олімпійські медалі в 3x3 будуть розіграні в Токіо-2020 (2021). Передолімпійський період надав поштовху у розвитку Національних федерацій, організації міжнародних турнірів, пошуку перспективних напрямків і обґрунтуванні науково-методологічного забезпечення реалізації ефективної підготовки спортсменів високої кваліфікації в даному виді спорту (Швецова, 2014; Леншина, & Андрианова, 2018; Холопов, & Безмилов, 2020).

Висновки. Інтенсивний розвиток баскетболу 3x3, його модифікація внаслідок світових процесів глобалізації, професіоналізації та комерціалізації вимагають вивчення світових тенденцій його розвитку та реорганізації національних організаційно-управлінських систем у нашій країні.

Література:

- Колесникова, Е.А. (2019). Современное состояние и перспективы развития баскетбола 3x3. *Физическая культура и спорт. Олимпийское образование*, 65-67.
- Куинджи, А. (2006). *Стритболл*. М., Новый стиль, 475.
- Леншина, М.В., & Андрианова, Р.И. (2018). История развития и современные результаты нового олимпийского вида спорта – баскетбол 3x3. *Олимпизм: истоки, традиции и современность*, Воронеж, Издательско-полиграфический центр «Научная книга», 149-154.
- Пасічник, В.М. (2019). *Рекреаційні ігри. Стритбол*. Текст лекцій. Львів, ЛДУФК.
- Петров, Л., Алексієва, М., & Киров, Д. (2017). Развитие и управление на спорта «Баскетбол 3x3». *Педагогическое образование – традиции и современность*. София, ВТУ «Св. св. Кирил и Методий», 19-23.
- Холопов, В., & Безмилов, М. (2020). Особливості змагальної діяльності в баскетболі 3x3. *Молодь та олімпійський рух*. Київ, 104-106.
- Швецова, Т.В. (2014). Стритбол: история и перспективы развития. *В мире научных открытий*, 11.11(59), 4417-4426.
- URL: <https://uk.wikipedia.org>

Відомості про авторів:

Мусієнко Антон Володимирович –

аспірант, БК «Харківські Соколи»

E-mail: tosha.musienko@yandex.ru

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Цимбалюк Жанна Олексіївна –

завідувачка кафедри фізичного виховання, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

E-mail: zhanna.tzymbaliuk@gmail.com

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Надійшла до редакції 03.01.2021 р.